

ČŠI

Česká školní
inspekce

**Školní stravování pohledem
České školní inspekce**

Praha, 2018

Kontrolní činnost v zařízeních školního stravování

Kontrola a hodnocení školního stravování = nedílná součást činnosti ČŠI:

- **zjišťuje a hodnotí podmínky, průběh a výsledky vzdělávání**, a to podle příslušných školních vzdělávacích programů v součinnosti se školními inspektory,
- **kontrola dodržování právních předpisů**, které se vztahují k poskytování těchto školských služeb (prezenčně navštíveno cca 1200 zařízení, která jsou součástí právnických osob s více činnostmi, a cca 27 samostatných právních subjektů)
- **zjišťování informací formou elektronických dotazníků** v termínu v průběhu inspekční činnosti (1 046 subjektů z celkového počtu 8 485 zařízení školního stravování zapsaných do školského rejstříku)

Právní východiska

- **zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; § 119, § 122 a § 28 až § 30
- **vyhláška č. 107/2005 Sb.**, o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů; § 1 až § 5
- **zákon č. 109/2002 Sb.**, o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; § 2 odst. 7 a § 20 odst. 1 písm. a)
- **vyhláška č. 438/2006 Sb.**, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních - § 2

Kontrolní činnost v zařízeních školního stravování a výsledky kontrol (cca 1200 kontrol)

- cca 1 % - školní stravování nebylo poskytováno v souladu se **zápisem v rejstříku škol a školských zařízení (11 z 1093 = zlepšení)**
- cca 3 % - **údaje ve výkazech** neodpovídají přihlášeným (**31 nižší, 17 vyšší**)
- 4,39 % - nebyl vydán **vnitřní řád** nebo neupravoval podmínky pro poskytování školního stravování v souladu s právními předpisy
- 3 % - nebyly správně stanoveny **finanční limity** pro jednotlivé skupiny strávníků, 2 % - nebyly stanovené finanční limity dodrženy a cca 4 % - chybné zařazení do věkových skupin strávníků
- 9,2% - nebyl dodržen **rozsah poskytovaných služeb** a podmínky pro poskytování školního stravování
- 100 % - zveřejněny **informace o alergenech**
- **spotřební koš** pouze u vybraných druhů potravin - povinně horní hranice u tuků (87,2 %), cukrů (89,2 %), ovoce (86,9 %) a zeleniny (94,1 %), v případě dlouhodobého a výrazného neplnění i ostatní druhy potravin; celkem u 29 subjektů neplnění více jak u šesti druhů potravin; nehodnocení z důvodu absence podkladů

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- **personální zajištění** - dostatečnost personálního zajištění stravovacích služeb, způsoby řešení personálního výpadku

Dopady a opatření v případě absence některého zaměstnance – podíl ZŠS (v %)

V případě absence některého zaměstnance	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatné
Mění se výdejní doba	0,5	0,9	--	--
Omezujeme doplňkovou činnost	0,8	66,8	--	5,9
Provoz zůstává beze změny	65,6	24,6	50,0	52,9
Přijmeme krátkodobě pomocnou sílu	35,9	0,9	33,3	23,5
Snižujeme počet jídel na výběr	3,4	42,2	16,7	5,9
Zajišťujeme plnohodnotný zástup	35,1	6,0	83,3	17,7
Zaměstnanci jsou finančně lépe ohodnoceni	15,6	19,0	16,7	41,2
Zůstává na výběr stejný počet jídel	28,3	1,7	50,0	47,1
Zvyšuje se procento využití polotovarů	2,3	0,9	50,0	5,9

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- zabezpečení odborného rozvoje zaměstnanců (viz. tab. podíl v %)

Forma odborného rozvoje	ŠJ	ŠJ	vývařovny	samostatné
Odbornou literaturou a časopisy	64,6	42,7	100	52,9
Vysíláním zaměstnanců na školení	86,7	69,8	100	76,5
Odborný rozvoj se nedaří zajišťovat	0,5	8,2	0	5,9

- odměňování zaměstnanců (viz. tab. podíl v %)

Nenárokové složky platu	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatné
Poskytování osobních příplatků	62,0	52,1	80	68,7
Poskytování odměn	87,9	79,0	100	93,7

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- materiální zajištění** - dostatečnost vybavení zařízení, vybavenost hygienickým zázemím pro strážníky, dostatek času pro plynulý výdej jídel a konzumaci, potřeby související se zlepšováním prostředí

Oblasti ke zlepšení prostředí – podíl v %

Nutná opatření pro zlepšení prostředí ŠSZ	ŠJ	výdejny	samostatná
Nové vybavení (např. stoly, židle)	30,9	22,0	41,2
Snížení hlučnosti	11,8	11,2	17,6
Vymalování	15,9	14,7	23,6
Výzdoba	5,9	3,45	--
Jiné úpravy	20,6	13,4	11,8

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- **kvalita školního stravování** - proces sestavování a schvalování jídelníčku a nabídka volby z více jídel (viz tab. v %)

Počet hlavních jídel	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatná
Jedno hlavní jídlo	81,3	80,4	83,3	25,0
Dvě hlavní jídla	15,7	13,5	16,7	43,7
Tři hlavní jídla	2,2	5,2	0	25,0
Více než tři hlavní jídla	0,8	0,9	0	6,3

- zastoupení ovocných a zeleninových doplňků

Ovocné a zeleninové doplňky	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatná
Kusové ovoce	85,5	71,1	100	94,1
Ovocné kompoty	78,6	61,2	83,4	70,6
Zeleninové přílohy a saláty	98,5	75,9	100	94,1
Tyto doplňky nezajišťujeme	0,4	16,4	0	0

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- pestrost nabídky nápojů (viz tab. podíl v %)

Nápoje	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatná
Pitná neochucená voda	78,5	72,0	83,3	82,4
Ochucená voda	64,2	59,1	66,7	58,8
Neslazený čaj	37,1	37,1	50,0	52,9
Slazený čaj	85,0	74,1	83,3	76,5
Mléko	65,3	51,3	33,3	82,4
Ochucené mléko	51,0	40,1	16,7	64,7
Jiné nápoje	45,3	26,3	50,0	70,6

- dodržování stanovených limitů výživových norem v %

Zelenina	Maso	Brambory	Cukry	Ryby	Tuky	Luštěniny	Ovoce	Mléčné výrobky	Mléko
94,1	92,9	91,2	89,2	88,4	87,2	87,2	86,9	85,0	78,9

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- schvalování / ovlivňování jídelníčku vedením škol (viz tab. podíl v %)

Vedení školy schvaluje / ovlivňuje jídelníček z důvodu	ŘŠ	ŠJ	vývařovny	samostatná
Aplikování současných trendů stravování	23,7	26,7	66,7	--
Neplnění výživových norem (spotřebního koše)	11,0	5,9	--	--
Nevyváženosti denní nabídky	12,2	2,0	--	--
Požadavků strážníků	9,8	17,4	33,5	6,4
Požadavků zákonných zástupců strážníků	13,9	9,4	16,7	--
Požadavků pedagogických pracovníků	11,6	10,1	--	--
Požadavků cizích strážníků	2,7	1,9	--	--
Neschvaluje / neovlivňuje	54,7	55,3	33,3	93,6

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- závislost kvality vydávaných pokrmů na používaných recepturách, výběru potravin a jejich dodavatelů (viz. tab. podíl v %)

Rozhodující hlediska při nákupu potravin	ŠJ	vývařovny	samostatná
Kvalita potravin	23,9	33,3	43,7
Cena potravin	3,3	0	0
Poměr cena - kvalita	70,4	66,6	56,3
Doporučení prodejců	0,7	0	0
Jiné hledisko	1,7	0	0

Výběr dodavatele potravin	ŘŠ	ŠJ	vývařovny	samostatné
Odběr většiny potravin od jednoho dodavatele	--	18,3	33,3	6,3
Odběr většiny potravin od různých dodavatelů	--	81,7	66,7	93,7
Využívání potravin z regionálních zdrojů	76,7	75,4	80,0	87,5
Preferování biopotravin	20,7	8,2	33,3	6,3
Využívání polotovarů / dehydr. směsí (běžně)	0,2	0,6	0	0
Využívání polotovarů / dehydr. směsí (v případě potřeby)	25,7	61,3	33,3	81,3

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- **dietní stravování a další rozšířené služby** - zastoupení druhů diet ve školním stravování, důvody nezajišťování dietního stravování, informovanost o alergenech, jiné dílčí úpravy stravy, ohřev stravy (viz. tab. podíl v %)

Důvody, pro které není zajišťováno stravování v dietním režimu	ŠJ	vývařovny	samostatná
Ekonomická náročnost	5,8	0	8,3
Chybí personální zabezpečení k zajištění této služby	16,4	0	8,3
Neodpovídající prostorové a materiální vybavení	11,2	0	8,3
Strávníci nemají požadavky na dietní stravování	65,6	100	58,3
Jiné důvody	1,0	0	16,8

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- efektivnost činnosti a spolupráce zařízení školního stravování** - stanovení postupů pro nákup potravin, vyhodnocování nabídky pokrmů s ohledem na množství zbytků, provádění kontroly spotřeby ochranných pracovních a čisticích prostředků, vyhodnocování školících akcí pro zaměstnance, sledování spokojenosti strážníků, popř. zákonných zástupců, zájem o další služby, účast vedení ŠJ na poradách vedení příslušných škol včetně řešených záležitostí (42 % neplatící strážníci, chování strážníků ve ŠJ, dohled nad strážníky, řešení úplaty stravného sociálně slabších strážníků, možnosti přípravy svačin, zapojení strážníků do výzdoby ŠJ, provoz bufetu; cca 21 % neúčast vedení ŠJ na poradách), oblast spolupráce se školou

Inspekční zjišťování v zařízení školního stravování zaměřeno na:

- **stravné** - průměrná výše úplaty za stravovací služby, dluhy za úplatu, vybírání záloh na stravné (viz. tab. podíl v %)

Věková kategorie strávníků	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatná
MŠ do 6 let – celodenní stravné	32,20	38,80	30,70	32,20
MŠ 7 let – celodenní stravné	35,40	39,40	33,30	36,60
ZŠ 7- 10 let - oběd	22,10	25,10	26,00	23,70
11 – 14 let - oběd	24,50	25,70	28,50	25,60
15 a více let - oběd	27,30	28,30	28,70	27,40

- **doplňková činnost** (okruhy doplňkové činnosti, kalkulace ceny oběda)

ZŠS v rámci doplňkové činnosti	ŘŠ	ŠJ	výdejny	vývařovny	samostatná
Připravují svačiny pro děti/žáky škol	7,5	7,8	5,6	0	11,8
Stravují cizí strávníky	36,2	42,1	0	16,7	88,2
Zajišťují jiné stravovací služby	3,4	3,4	3,9	0	23,5
Zajišťují pohoštění	4,9	4,4	2,6	0	23,5
Doplňkovou činnost neprovozují	57,5	52,1	85,8	66,7	0

Pozitivní zjištění

- více než 80 % zařízení je dostatečně vybaveno, má dostatečné personální zabezpečení, zajišťuje odborný růst pracovníků, sestavuje jídelníčky se zřetelem na plnění výživových norem a dle doporučení MZ
- téměř všechna zařízení poskytují strávnickům doplňky stravy (saláty, dezerty aj.)
- pro všechna zařízení je důležitým hlediskem při nákupu potravin kritérium kvality
- více než 70 % zařízení využívá potraviny z regionálních zdrojů
- dvě třetiny zařízení využívají moderní technologie umožňující dosahovat vyšší kvality stravy

Pozitivní zjištění

- vzrůstá počet zařízení poskytující i dietní stravování nebo individuální stravování
- většina zařízení alespoň dílčím způsobem vyhodnocuje efektivnost své činnosti a spokojenost strávníků
- většina zařízení se podílí na výchově dětí a žáků ke zdravému životnímu stylu
- veřejná školní stravovací zařízení udržují výši úplaty na úrovni dosažitelné pro většinu strávníků
- ve více než 90 % zařízení provozujících doplňkovou činnost pokrývají výnosy z této činnosti veškeré náklady

Negativní zjištění

- vysoký podíl žáků, kteří se školního stravování neúčastní (cca 15 % žáků ZŠ není vůbec přihlášeno, cca 19 % žáků ZŠ je sice formálně přihlášeno, ale ve skutečnosti se nestravují) = stávající a kvalitní infrastruktura zařízení školního stravování není efektivně využívána
- cca 40 % zařízení nejsou poskytovány osobní příplatky
- více než polovina zařízení stále využívá polotovary a dehydrované směsi
- dlouhodobě se nedaří plnit výživové normy v některých komoditách (mléko, mléčné výrobky, ryby)
- podíl specializovaných školicích akcí na odborném růstu zaměstnanců v oblasti zdravé výživy a moderních technologií činí přibližně jen 50 %

Negativní zjištění

- nereflektování vracených zbytků v příští nabídce poskytovaných jídel přibližně u 40 % zařízení = plýtvání potravinami, nedostatečná nasycenost a spokojenost strávníků
- většina zřízených stravovacích komisí se nepodílí na ověřování spokojenosti strávníků
- více než pětina zařízení spolupracuje se školami pouze v rámci své hlavní činnosti (stravovací služby), chybí spolupráce v oblastech souvisejících se vzděláváním (např. výchova ke zdraví)
- vzrůstá podíl strávníků, jejichž zákonní zástupci nejsou schopni platit školní stravování

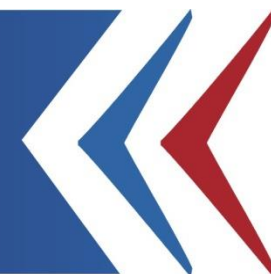
Doporučení

- zvýšit úroveň odměňování pracovníků školního stravování
- obezřetně přistupovat k návrhům zpřísnování požadavků na zdravé stravování s ohledem na stravovací návyky dětí a žáků z domova a riziko jejich odchodu k jinému, méně zdravému způsobu stravování
- pozornost zaměřit na receptury umožňující připravovat pokrmy nutričně vyvážené a zároveň atraktivní pro strávníky
- rozšířit nabídku jídel, při sestavování jídelníčků se inspirovat od úspěšných jídelen a podporovat sdílení inspirace mezi ŠJ (přehlídky, soutěže apod.)
- podporovat zřizování a činnost stravovacích komisí
- rozšířit nabídku školicích akcí pro odborný růst zaměstnanců

Česká školní
inspekce

Děkuji za pozornost

**Zpracováno ve spolupráci s Ing. Alenou Fúrstovou,
auditorkou ústředí ČŠI Praha**

**Ing. Renata Skutková,
kontrolní pracovnice Olomouckého inspektorátu ČŠI**